

Tinnitus başlıklı lisansüstü tezlerin nitel ve nicel içerik incelemesi: Metodolojik çalışma

 Bayram Sönmez ÜNÜVAR¹, Halis ALGAN², Gözde DAŞ², Hülya AKDOĞAN²

¹KTO Karatay Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Odyoloji Bölümü, Konya, Türkiye

²KTO Karatay Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Odyoloji Tezli Yüksek Lisans Programı, Konya, Türkiye

ÖZ

Amaç: Bu çalışma, Türkiye’de tinnitus üzerine odaklanan lisansüstü tezlerin kapsamlı bir nitel ve nicel içerik analizini gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır. Bu tezlerdeki araştırma eğilimlerini, metodolojileri ve tematik odakları sistematik olarak inceleyerek, tinnitus ile ilgili akademik çalışmaları daha iyi anlamayı ve gelecekteki araştırmalar için boşlukları belirlemeyi hedeflemektedir.

Yöntem: Retrospektif bir içerik analizi, Türk Ulusal Tez Merkezi aracılığıyla erişilebilen lisansüstü tezler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Arama terimleri olarak “Tinnitus” ve “Kulak Çınlaması” kullanılmış ve kapsam, 31 Ekim 2024 itibarıyla mevcut tezlerle sınırlandırılmıştır. Dahil etme kriterleri, başlığında “Tinnitus” ifadesini içeren ve veritabanı üzerinden erişilebilen tezler olarak belirlenmiştir. Analiz edilen veriler, tez türü, tematik dağılımlar ve kullanılan araştırma yöntemlerini içermektedir. Sayısal veriler, frekans ve yüzde değerleri ile ifade edilmiş, kelime bulutları ve tablolar gibi görsel araçlarla desteklenmiştir.

Bulgular: Toplam 132 tez analiz edilmiştir ve son on yılda tinnitus ile ilgili araştırmalarda önemli bir artış gözlemlenmiştir. Tezlerin çoğu (%64) yüksek lisans düzeyindedir; doktora ve tıpta uzmanlık tezleri daha azdır. Çalışmaların büyük bir kısmı odyoloji ve kulak burun boğaz bölümlerinden gelmiş olup, psikolojik ve multidisipliner yaklaşımlar sınırlıdır. En sık kullanılan araştırma araçları arasında Tinnitus Engellilik Anketi ve Beck Depresyon Ölçeği bulunmaktadır. Tezlerin çoğunluğunun Türkçe yazılması, uluslararası görünürlüğü kısıtlamaktadır.

Sonuç: Türkiye’deki tinnitus ile ilgili tezler, ulusal bilgi birikimine önemli katkılar sağlamaktadır ancak disiplinlerarası iş birliği ve uluslararası katılım açısından sınırlılıklar göstermektedir. Doktora düzeyindeki araştırmaların teşvik edilmesi ve İngilizce yayınların artırılması, bu çalışmaların küresel entegrasyonunu güçlendirebilir. Gelecekteki araştırmaların, multidisipliner yaklaşımlara ve çalışmalar arasındaki karşılaştırılabilirliği artırmak için terminoloji standardizasyonuna odaklanması önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: tinnitus, lisansüstü tezler, içerik analizi, odyoloji, multidisipliner araştırma

ABSTRACT

Qualitative and quantitative content analysis of graduate theses on tinnitus: a methodological study

Objective: This study aims to conduct a comprehensive qualitative and quantitative content analysis of postgraduate theses focusing on tinnitus in Turkey. By systematically examining the research trends, methodologies and thematic foci in these theses, it aims to better understand academic studies on tinnitus and identify gaps for future research.

Method: A retrospective content analysis was conducted on postgraduate theses accessible through the Turkish National Thesis Center. “Tinnitus” and “Tinnitus” were used as search terms and the scope was limited to theses available as of October 31, 2024. The inclusion criteria were theses that included “Tinnitus” in the title and were accessible through the database. The analyzed data includes the type of thesis, thematic distributions and research methods used. Numerical data were expressed in frequencies and percentages and supported by visual tools such as word clouds and tables.

Results: A total of 132 theses were analyzed, showing a significant increase in research on tinnitus over the last decade. Most theses (64%) were master’s level; doctoral and medical specialty theses were less common. The majority of studies came from audiology and otolaryngology departments, with limited psychological and multidisciplinary approaches. The Tinnitus Disability Questionnaire and Beck Depression Scale were the most frequently used research instruments. The fact that the majority of theses are written in Turkish limits international visibility.

Conclusion: Theses on tinnitus in Turkey make important contributions to the national body of knowledge but show limitations in terms of interdisciplinary collaboration and international participation. Encouraging doctoral-level research and increasing publications in English can strengthen the global integration of these studies. Future research is recommended to focus on multidisciplinary approaches and terminology standardization to increase comparability between studies.

Keywords: tinnitus, graduate theses, content analysis, audiology, multidisciplinary research

Cite this article as: Ünüvar, B.S., Algan, H., Daş, G., Akdoğan H. (2025). Tinnitus başlıklı lisansüstü tezlerin nitel ve nicel içerik incelemesi: Metodolojik çalışma. Turk J Audiol Hearing Res, 8(1):1-6..

GİRİŞ

Tinnitus, bireylerin dış bir uyaran olmaksızın işittikleri ses olarak tanımlanan yaygın bir sağlık sorunudur ve birçok bireyin yaşam kalitesini olumsuz etkileyen kompleks bir durumu temsil etmektedir (De Ridder vd., 2021; Tepebaşı ve Çekiç, 2022). Nörolojik, otolojik, psikiyatrik ve metabolik birçok farklı etiyolojik faktörle ilişkili olabilen tinnitus, hastaların günlük yaşamlarını önemli ölçüde etkileyebilmektedir (Boecking vd., 2022; Özbey-Yücel vd., 2021; Park vd., 2022). Dünya genelinde toplumun yaklaşık %10-15'ini etkilediği tahmin edilen tinnitus, hem klinik uygulamalarda hem de bilimsel araştırmalarda üzerinde yoğun olarak çalışılan bir alan haline gelmiştir (Biswas vd., 2022; Zhou vd., 2022).

Bu yaygın sağlık sorununun nedenlerinin ve etkilerinin daha iyi anlaşılabilmesi, tedavi yöntemlerinin geliştirilmesi ve bireylerin yaşam kalitesinin artırılmasına yönelik yaklaşımların oluşturulması, tinnitus ile ilgili akademik ve lisansüstü tez çalışmalarının önemini ortaya koymaktadır (Özbey-Yücel, 2021; Şahin Kamişli, 2020). Tinnitus alanında yapılan tezler, hem teorik bilgi birikimini artırmakta hem de klinik uygulamalara yön verebilecek özgün bilgiler sağlamaktadır (Güzel, 2023; Özdiller, 2014). Bu tezlerde, tinnitusun etiyolojisinden tedavi yöntemlerine kadar birçok farklı boyut incelenerek, bilimsel literatüre ve klinik uygulamalara önemli katkılar sağlanmaktadır (Firik, 2023; Kaya, 2023). Ayrıca, bireylerin tinnitus ile başa çıkma stratejileri ve bu durumun psikososyal etkileri gibi konular da lisansüstü tezlerin önemli odak noktalarından biridir (Acet, 2023; Bal, 2021).

Tinnitus üzerine yapılan lisansüstü tezlerin sistematik bir şekilde değerlendirilmesi, bu alandaki bilgi birikiminin kapsamını ve yönelimlerini anlamak açısından büyük önem taşımaktadır. İçerik analizi, bir araştırma alanındaki genel eğilimleri, kullanılan yöntemleri ve temel bulguları incelemek için sistematik bir yaklaşım sunar (Alanka, 2024; Metin ve Ünal, 2022). Bu yöntem, özellikle akademik çalışmaların niteliğini ve niceliğini değerlendirmek, araştırma boşluklarını belirlemek ve gelecekteki çalışmalar için yönlendirici olmak açısından kritik bir araçtır (Alanka, 2024; Metin ve Ünal, 2022). Tinnitus ile ilgili tezlerin içerik analizi, bu alandaki mevcut bilgi durumunu ortaya koymanın yanı sıra, disiplinler arası yaklaşımların gerekliliğini ve önemini vurgulayan bir perspektif sunmaktadır.

Bu çalışma, tinnitus başlıklı lisansüstü tezlerin nitel ve nicel içerik analizini yaparak, alandaki mevcut araştırma eğilimlerini, kullanılan yöntemleri ve araştırma konularını kapsamlı bir şekilde incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın sonuçlarının, tinnitus üzerine çalışan araştırmacılar ve klinisyenler için değerli bir kaynak oluşturması, bu alandaki bilimsel bilgi birikimini artırması ve gelecekteki çalışmalara yol göstermesi beklenmektedir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu araştırma, Türkiye’de tinnitus konusuna odaklanan lisansüstü tezlerin nitel ve nicel içerik analizini gerçekleştirmek amacıyla tasarlanmıştır. Veri toplama sürecinde, Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu’nun “Ulusal Tez Merkezi” web sitesinde yer alan “Tarama Terimi” kısmına “Tinnitus” ve “Kulak Çınlaması” terimleri girilmiş ve tarama alanı “Tez Adı” olarak belirlenmiştir (YÖK, 2024). Tarama sonucunda erişime açık tüm tezler bilgisayara indirilmiş ve çalışma kapsamına alınmıştır. Araştırmaya dahil edilen tezler, 31 Ekim 2024 tarihine kadar yayınlanmış ve başlıklarında tinnitus ile ilişkili terimler bulunan lisansüstü tezlerden oluşmaktadır.

Dahil Etme ve Dışlama Kriterleri

Bu çalışmada dahil etme kriterleri, tezlerin YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde erişilebilir olması ve başlıklarında “Tinnitus” ifadesinin bulunması olarak belirlenmiştir. Dışlama kriterleri ise başlıkta tinnitus terimi geçmesine rağmen içeriğin tinnitusla ilişkili olmaması ya da tezin erişime kapalı olması şeklinde tanımlanmıştır.

Tez İnceleme Süreci

Tezlerin içerik analizi için, araştırmacılar tarafından geliştirilen bir inceleme formu kullanılmıştır. Bu form, aşağıdaki soruları kapsamaktadır (Çinar vd., 2021).

1. Lisansüstü tezlerin türü nedir?
2. Lisansüstü tezler konu alanına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
3. Lisansüstü tezler yürütüldükleri üniversitelere göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
4. Tezler yayın yılına göre nasıl bir eğilim göstermektedir?
5. Tinnitus ile ilişkili olarak en sık kullanılan anahtar kelimeler nelerdir?
6. Tezlerde değerlendirilen temel parametreler nelerdir?
7. Tezlerde kullanılan araştırma yöntemleri ve veri toplama araçları nelerdir?
8. Tinnitus tedavisinde kullanılan yöntemler hangi başlıklar altında sınıflandırılabilir?

Etik

Bu araştırma, yalnızca açık erişimli lisansüstü tezlerin retrospektif olarak incelenmesini içerdiğinden, herhangi bir bireysel katılımcı verisi toplanmamıştır. Çalışma, etik komite onayı gerektirmemektedir. Ancak, veri toplama sürecinde YÖK Ulusal Tez Merkezi’nin kullanım kurallarına ve akademik etik ilkelere bağlı kalınmıştır.

İstatistiksel Analiz

Tez inceleme formunda toplanan veriler Microsoft Excel kullanılarak bir veri tabanına kaydedilmiştir. Her satır, tezlerle ilgili temel bilgileri (tez adı, yayın yılı, yazar, üniversite) içermektedir. Sayısal veriler frekans (n) ve yüzdelik (%) olarak ifade edilmiş, elde edilen bulgular şekiller ve tablolar yardımıyla görsel olarak sunulmuştur. Ayrıca, tez başlıklarında

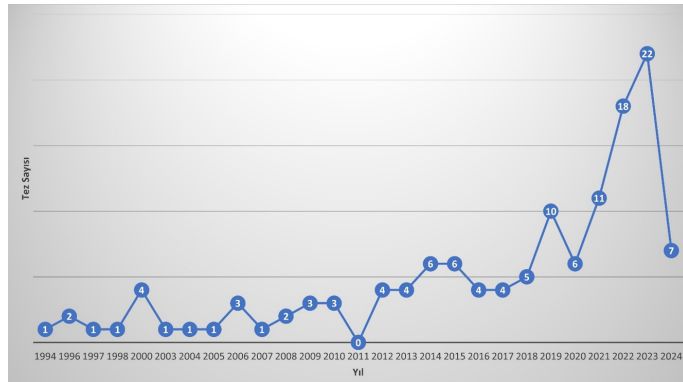
ve içeriklerinde en sık kullanılan terimleri görselleştirmek için kelime bulutu oluşturulmuştur. Bu görselleştirme, kelime bulutu oluşturma araçlarıyla gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı: Tinnitus konulu lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde, 1990 yılında bir tez ile başlayan çalışmaların, yıllar içinde düzenli bir artış gösterdiği tespit edilmiştir. 2010'lu yılların ortalarına kadar yılda 1 ila 4 arasında değişen sayıda tez yapılırken, 2014 ve 2015 yıllarında bu sayı 6'ya ulaşmıştır. 2019 yılında 10 tez ile önemli bir sıçrama görülmüş, 2021 yılında 11 tez, 2022 yılında 18 tez ve 2023 yılında 22 tez ile zirveye ulaşmıştır. Bu veriler, tinnitus konusuna olan ilginin özellikle son 5 yılda belirgin bir şekilde arttığını göstermektedir (Şekil 1).

Dizinler ve Tematik Dağılım: Tezlerde en sık geçen anahtar kelimeler arasında tinnitus (189 kez), odyoloji (17 kez), kulak burun boğaz (11 kez), depresyon (7 kez) ve anksiyete (6 kez) bulunmaktadır. Ayrıca otoakustik emisyonlar (9 kez), müzik (6 kez) ve COVID-19 (4 kez) gibi temalar da çalışmalarda ele alınmıştır (Şekil 2).

Üniversitelere Göre Dağılım: Türkiye genelinde tinnitus ile ilgili tez çalışmaları 43 farklı üniversitede gerçekleştirilmiştir. En fazla tez Hacettepe Üniversitesi'nde (14 tez) yapılmış olup, Kapadokya Üniversitesi ve Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Şekil 1. Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 2. Lisansüstü Tezlerde Kullanılan Anahtar Kelimeler

Tablo 1. Lisansüstü Tezlerin Üniversite Bazında Dağılımı

Üniversite	Tez Sayısı
Hacettepe Üniversitesi	14
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	9
Sağlık Bilimleri Üniversitesi	8
KTO Karatay Üniversitesi	7
Gazi Üniversitesi	7
Ege Üniversitesi	6
Ankara Üniversitesi	5
İstanbul Aydın Üniversitesi	4
İstanbul Medipol Üniversitesi	4
Başkent Üniversitesi	4
Gaziantep Üniversitesi	4
Turgut Özal Üniversitesi	4
Boğaziçi Üniversitesi	4
İstanbul Üniversitesi	4
Dokuz Eylül Üniversitesi	3
İstanbul Gelişim Üniversitesi	3
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	3
Gaziantep Üniversitesi	3
Selçuk Üniversitesi	2

n: Frekans

9'ar teze öne çıkmıştır. Sağlık Bilimleri Üniversitesi'nde 8 tez, Gazi Üniversitesi ve KTO Karatay Üniversitesi'nde ise 7'şer tez gerçekleştirilmiştir. Bu dağılım, tinnitus araştırmalarının çeşitli üniversitelerde geniş bir şekilde ele alındığını ancak belirli üniversitelerde yoğunlaştığını göstermektedir (Tablo 1).

Tez Türlerine Göre Dağılım: İncelenen tezlerin büyük bir kısmı (%64) yüksek lisans düzeyinde (85 tez) gerçekleştirilmiştir. Tıpta uzmanlık tezleri %26'lık bir pay ile ikinci sırada yer alırken (34 tez), doktora tezleri %9'luk bir oranla (12 tez) daha az yer tutmaktadır. Dış hekimliği uzmanlık tezleri ise yalnızca bir tez ile sınırlı kalmıştır (Tablo 2).

Dil Dağılımı: Tezlerin %96'sı (127 tez) Türkçe, sadece %4'ü (5 tez) İngilizce olarak yazılmıştır. Bu durum, tinnitus alanında yazılmış tezlerin büyük çoğunluğunun yerel dilde hazırlandığını ve bu nedenle uluslararası literatürdeki görünürlüğünün sınırlı olabileceğini göstermektedir (Tablo 2).

Sayfa Sayılarına Göre Dağılım: Tezlerin %69'u (90 tez) 50-100 sayfa arasında değişmektedir. 100-150 sayfa aralığında 32 tez bulunurken, 150 sayfayı aşan tezlerin sayısı sadece 7'dir. Bu, tezlerin genellikle kapsamlı ancak orta uzunlukta belgeler olduğunu göstermektedir. Lisansüstü tezlerin sayfa sayıları minimum 41, maksimum da 269 sayfa olduğu, tespit edilmiş olup tüm tezler ortalama 155 sayfa olarak hesaplanmıştır (Tablo 2).

Konulara Göre Dağılım: Çalışmaların büyük çoğunluğu Kulak Burun Boğaz (KBB) alanında (108 tez) yürütülmüştür. Bunun

Tablo 2. Lisansüstü Tezlerin Değişkenlerine Göre Dağılımı

Değişkenler	n	Yüzde (%)
Tez Türü		
Yüksek Lisans	85	64
Doktora	12	10
Tıpta Uzmanlık	34	25
Diş Hekimliği Uzmanlığı	1	1
Dil		
Türkçe	127	96
İngilizce	5	4
Tezlerin Sayfa Sayıları		
0-50 sayfa arası	4	3
51-100 sayfa arası	90	68
101-150 sayfa arası	32	24
151-200 sayfa arası	5	4
200 ve üzeri sayfa	2	1
Konu Alanları		
Kulak Burun ve Boğaz	108	82
Sağlık Eğitimi	5	4
Psikiyatri	3	2
Beslenme ve Diyetetik	3	2
Biyomühendislik	3	2
Diş Hekimliği	2	2
Veri Toplama Araçları		
Tinnitus Engellilik Anketi	86	69
Beck Depresyon Ölçeği	18	15
Visual Analog Skalası	10	8
Tinnitus Derece İndeksi	8	7
Östaki Tüpü Disfonksiyonu Ölçeği	1	1

n: Frekans, %: Yüzde

dışında psikiyatri (3 tez), sağlık eğitimi (5 tez), beslenme ve diyetetik (3 tez) gibi farklı disiplinlerde de tez çalışmaları bulunmaktadır. Bu durum, tinnitusun multidisipliner bir konu olduğunu ve farklı alanlarda ele alındığını ortaya koymaktadır (Tablo 2).

Veri Toplama Araçları: Tinnitus Engellilik Anketi (86 kez) ve BECK Depresyon Ölçeği (18 kez) en sık kullanılan veri toplama araçlarıdır. Bunun dışında Visual Analog Skalası (VAS) 10 kez, Tinnitus Derece Endeksi (TSI) ise 8 kez kullanılmıştır (Tablo 2).

Danışman Unvanlarına Göre Dağılım: Tezlerde danışmanlık yapan akademisyenlerin %48'i profesör (60 tez), %40'ı doçent (50 tez), %20'si doktor öğretim üyesi (24 tez) unvanına sahiptir. Yrd. Doç. (6 tez) ve uzmanlar (3 tez) ise daha sınırlı sayıda tezde yer almıştır.

Ana Bilim Dalları: Tinnitus tezlerinin en sık ele alındığı ana bilim dalları Odyoloji Ana Bilim Dalı (31 tez) ve KBB Ana Bilim Dalı (26 tez) olarak öne çıkmaktadır. Diğer ana bilim dalları arasında Beslenme ve Diyetetik (3 tez), Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp (1 tez) gibi alanlar yer almıştır.

TARTIŞMA

Bu araştırma, Türkiye’de tinnitus konusundaki lisansüstü tezlerin nitel ve nicel içerik analizini sunarak, bu alandaki akademik çalışmaların genel eğilimlerini ve araştırma boşluklarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Elde edilen bulgular, tinnitus üzerine yapılan araştırmaların giderek arttığını ve bu alandaki akademik ilginin zamanla çeşitlendiğini göstermektedir.

Tezlerin yıllara göre dağılımında, özellikle son on yılda belirgin bir artış gözlenmiştir. 2023 yılında 22 tezle zirveye ulaşan bu artış, tinnitusun toplum sağlığı açısından öneminin giderek daha fazla fark edildiğini ve araştırmacıların bu alandaki bilgi boşluklarını doldurmaya yönelik ilgisinin arttığını göstermektedir. Bu bulgu, dünya genelinde tinnitus ile ilgili yapılan çalışmaların artışıyla da uyumludur (Ye vd., 2023). Örneğin, 2000-2021 yılları arasında yapılan bibliyometrik bir analiz, tinnitus tedavisi üzerine yayınların istikrarlı bir şekilde arttığını ve özellikle nöroplastisite, ses terapisi ve bilişsel davranışçı terapinin araştırmacıların ilgisini çektiğini ortaya koymuştur (Kleijnung vd., 2024; Ye vd., 2023). Ancak, bu çalışmaların büyük bir kısmının Türkçe olarak hazırlanmış olması, uluslararası literatürdeki görünürlüğünü sınırlayabilir. İngilizce yazılmış tezlerin sayısının azlığı, uluslararası iş birliğini ve literatür paylaşımını artırmak için dikkate alınması gereken bir noktadır.

Tezlerin büyük bir kısmının yüksek lisans düzeyinde olduğu, tıpta uzmanlık ve doktora düzeyindeki çalışmaların ise daha az yer tuttuğu tespit edilmiştir. Bu durum, tinnitus araştırmalarının genellikle uygulamaya yönelik kısa vadeli çalışmalara odaklandığını, daha derinlemesine teorik ve yenilikçi araştırmaların sınırlı olduğunu düşündürmektedir (Cima vd., 2019). Tinnitus gibi kompleks bir sağlık sorununun daha iyi anlaşılabilmesi ve yeni tedavi yöntemlerinin geliştirilmesi için doktora düzeyinde daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Konulara göre dağılım incelendiğinde, araştırmaların büyük ölçüde Kulak Burun Boğaz (KBB) ve Odyoloji ana bilim dallarında yoğunlaştığı görülmüştür. Bu bulgu, tinnitusun genellikle kulak ve işitme sağlığı ile ilişkilendirilen bir durum olarak ele alındığını göstermektedir. Bununla birlikte, psikiyatri, beslenme ve diyetetik gibi farklı disiplinlerde yapılan az sayıda çalışmanın varlığı, tinnitusun multidisipliner bir yaklaşımla ele alınmasının önemini vurgulamaktadır (Cima vd., 2019; Simoes vd., 2021). Özellikle tinnitusun psikososyal etkilerini inceleyen araştırmaların artırılması, bireylerin yaşam kalitesini artırmaya yönelik daha kapsamlı çözümler geliştirilmesine katkı sağlayabilir (Scherer ve Formby, 2019; Van Hoof vd., 2022).

Tezlerin metodolojik açıdan incelenmesi, en sık kullanılan veri toplama araçlarının Tinnitus Engellilik Anketi (86 kez) ve BECK Depresyon Ölçeği (18 kez) olduğunu ortaya koymuştur

Tinnitusun değerlendirilmesinde yalnızca akustik veya fiziksel parametrelerin yeterli olmadığı, psikosomatik etkilerin de göz önünde bulundurulması gerektiği yapılan çalışmalarla ortaya konulmuştur (Cima vd., 2019; Eğilmez vd., 2014). Eğilmez ve arkadaşlarının (2014) çalışmasında, tinnitusun hastalar üzerindeki psikolojik etkilerini değerlendiren anketlerin hastalığın tanı ve tedavi süreçlerinde kritik bir role sahip olduğu vurgulanmıştır (Eğilmez vd., 2014). Visual Analog Skalası gibi subjektif değerlendirme araçlarının yanı sıra, Tinnitus Derece İndeksi gibi özel anketlerin, hastaların yaşam kalitesini ve depresyon seviyelerini ölçmede güvenilir ve etkili olduğu belirtilmiştir (Öksüz, 2024; Yazıcı, 2021; Yücel, 2014). Bu araçlar, tinnitusun şiddetini ve psikosomatik etkilerini daha iyi anlamamıza olanak sağlamakla birlikte, hastaların tedaviye yanıtlarını değerlendirme ve bireyselleştirilmiş yaklaşımlar geliştirme açısından da önemli avantajlar sunmaktadır. Bununla birlikte lisansüstü tezlerde kullanılan Tinnitus Engellilik Anketi'nin (80) ve Tinnitus Handikap Envanteri'nin (6) aslında aynı ölçüm aracı olması, literatürde standart bir terminolojinin benimsenmesinin önemini ortaya koymaktadır (Aksoy vd., 2007). Farklı isimlendirmeler, araştırmaların karşılaştırılabilirliğini ve sonuçların genellenebilirliğini zorlaştırabilir. Bu durum, özellikle veri toplama araçlarının kullanım sıklığını ve etkinliğini değerlendirirken yanlış yorumlamalara neden olabilecek bir sorundur. Literatürde ortak bir dilin kullanılmaması, aynı ölçeğin farklı isimlerle rapor edilmesi sonucu, çalışmalarda metodolojik tutarlılığı zayıflatabilir. Bu nedenle, bilimsel topluluk içinde bu tür araçların standardize edilmesi ve tutarlı bir biçimde rapor edilmesi büyük önem taşımaktadır. Gelecekteki çalışmalarda, Tinnitus Engellilik Anketi ve Tinnitus Handikap Envanteri'nin ortak bir terminoloji ile kullanılması ve raporlanması, araştırmalar arasındaki karşılaştırılabilirliği artıracak ve literatüre önemli bir katkı sağlayacaktır.

Tinnitus tezlerinde, danışmanların genellikle profesör veya doçent unvanına sahip olduğu görülmüştür. Bu durum, araştırmalarda akademik deneyim ve uzmanlık düzeyinin önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bununla birlikte, lisansüstü tezlerin çoğunlukla 50-100 sayfa uzunluğunda olduğu ve bu nedenle kapsamlı bir literatür taraması ve veri analizi yerine, daha spesifik ve sınırlı bir kapsamı ele aldığı söylenebilir.

Bu çalışmanın en güçlü yönlerinden biri, Türkiye'deki tinnitus konulu tüm açık erişimli lisansüstü tezleri kapsayarak geniş ve kapsamlı bir veri seti sunmasıdır. Bu kapsam, mevcut akademik eğilimlerin ve araştırma boşluklarının derinlemesine anlaşılmasına olanak tanımaktadır. Tezlerin nitel ve nicel içerik analizi, yalnızca sayısal dağılımları değil, aynı zamanda kullanılan araştırma yöntemleri, veri toplama araçları ve konu çeşitliliği gibi yönleri de ele alarak kapsamlı bir bakış açısı sağlamaktadır. Ayrıca, çalışma, tinnitusun farklı disiplinler tarafından nasıl ele alındığını inceleyerek multidisipliner yaklaşımların önemini vurgulamıştır. Özellikle Kulak Burun Boğaz (KBB) ve odyoloji dışındaki alanlarda

yapılan çalışmaların değerlendirilmesi, bu alandaki yeni araştırma fırsatlarını belirlemeye katkıda bulunmuştur. Çalışmanın bibliyometrik katkıları da dikkate değerdir; yıllara, üniversitelere ve danışman unvanlarına göre yapılan analizler, bu alandaki akademik gelişimi izlemek için referans niteliğinde bir veri havuzu oluşturmuştur.

Bununla birlikte, çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle, yalnızca açık erişimli lisansüstü tezlerin incelenmesi, erişim kısıtlaması olan tezlerin analize dahil edilememesine yol açmış ve genel sonuçların temsiliyetini sınırlamıştır. Ayrıca, çalışma yalnızca Türkiye'deki tezleri kapsadığından, bulguların uluslararası eğilimlerle karşılaştırılması mümkün olmamış ve sonuçlar global düzeyde genelleştirilememiştir. Tezlerin büyük çoğunluğunun Türkçe olması, uluslararası literatürdeki görünürlüğün ve etki düzeyinin değerlendirilmesini zorlaştırmıştır. Çalışmanın bir diğer sınırlılığı, yalnızca Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi'nden elde edilen verilere dayanmasıdır. Alternatif veri kaynaklarının dahil edilmemesi, bulguların çeşitliliğini kısıtlamış olabilir. Ayrıca, tez içerik analizi genellikle kullanılan yöntemler, anahtar kelimeler ve konularla sınırlı kalmış; özgün hipotezlerin ve tez sonuçlarının derinlemesine değerlendirilmesi yapılmamıştır. Son olarak, çalışma 2023 yılı sonuna kadar yayınlanan tezleri kapsadığı için daha yeni çalışmaların analize dahil edilmemesi, bulguların güncelliğini sınırlayabilecek bir faktördür.

SONUÇ

Sonuç olarak, tinnitus alanında yapılan lisansüstü tezler, Türkiye'de bu alandaki bilgi birikimine önemli katkılar sağlamaktadır. Ancak, bu katkıların uluslararası alanda daha görünür hale gelebilmesi için İngilizce tezlerin artırılması ve multidisipliner çalışmaların teşvik edilmesi gerekmektedir. Ayrıca, doktora düzeyindeki araştırmaların desteklenmesi, bu alandaki teorik bilgi birikimini derinleştirecek ve yenilikçi çözümler geliştirilmesine katkıda bulunacaktır.

Etik Kurul Onayı: Bu araştırma, yalnızca açık erişimli lisansüstü tezlerin retrospektif olarak incelenmesini içerdiğinden, herhangi bir bireysel katılımcı verisi toplanmamıştır. Çalışma, etik komite onayı gerektirmemektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış Bağlıdır.

Yazar Katkıları: Fikir - B.S.Ü., H.A., G.D., H.A.; Tasarım - B.S.Ü., H.A., G.D., H.A.; Denetleme - B.S.Ü.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi - H.A., G.D., H.A.; Analiz ve/veya Yorum - B.S.Ü.; Literatür Taraması - B.S.Ü., H.A., G.D., H.A.; Yazıyı Yazan - B.S.Ü., H.A.

Çıkar Çatışması: Yoktur.

Finansal Destek: Finansal destek kullanılmamıştır.

*Çalışmamız 08-10 Kasım 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilen "6. Uluslararası Anadolu Bilimsel Araştırma Kongresi"nde sözlü olarak sunulmuştur.

Ethics Committee Approval: As this study involved a retrospective review of only open access graduate theses, no individual participant data were collected. The study did not require ethics committee approval.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept - B.S.Ü., H.A., G.D., H.A.; Design - B.S.Ü., H.A., G.D., H.A.; Supervision - B.S.Ü.; Data Collection and/or Processing - H.A., G.D., H.A.; Analysis and/or Interpretation - B.S.Ü.; Literature Search - B.S.Ü., H.A., G.D., H.A.; Writing Manuscript - B.S.Ü., H.A.

Conflict of Interest: No conflict of interest.

Financial Disclosure: None.

KAYNAKLAR

- Acet, H. (2023) Tinnitusun yaşam kalitesi ve depresyona etkisi (Tez no. 776846) [Yüksek lisans tezi, Konya Karatay Üniversitesi].
- Aksoy, S., Firat, Y., ve Alpar, R. (2007). The tinnitus handicap inventory: A study of validity and reliability. *International Tinnitus Journal*, 13(2), 94–98.
- Alanka, D. (2024). Nitel bir araştırma yöntemi olarak içerik analizi: teorik bir çerçeve. *Kronotop İletişim Dergisi*, 1(1), 62–82.
- Bal, F. (2021) Bilişsel davranışçı terapi yönteminin tinnitus üzerindeki etkinliğinin değerlendirilmesi (Tez no. 690165). [Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi].
- Biswas, R., Lugo, A., Akeroyd, M. A., Schlee, W., Gallus, S., ve Hall, D. A. (2022). Tinnitus prevalence in Europe: a multi-country cross-sectional population study. *The Lancet Regional Health - Europe*, 12, 100250. <https://doi.org/10.1016/j.lanep.2021.100250>
- Boecking, B., Klasing, S., Walter, M., Brueggemann, P., Nyamaa, A., Rose, M., ve Mazurek, B. (2022). Vascular–Metabolic Risk Factors and Psychological Stress in Patients with Chronic Tinnitus. *Nutrients*, 14(11), 2256. <https://doi.org/10.3390/nu14112256>
- Cima, R. F., Mazurek, B., Haider, H., Kikidis, D., Lapira, A., Noreña, A., ve Hoare, D. J. (2019). A multidisciplinary European guideline for tinnitus: diagnostics, assessment, and treatment. *HNO*, 67(S1), 10–42. <https://doi.org/10.1007/s00106-019-0633-7>
- Çinar, M. A., Turhan, B., Gönen, T., Bayramlar, K., ve Yakut, Y. (2021). Türkiye’de Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Alanında Yapılan Doktora Tezlerinin Tematik ve Metodolojik Açısından İncelenmesi Araştırma Makalesi. *Türk Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, 32(3), 87–94. <https://doi.org/10.21653/TJPR.824330>
- De Ridder, D., Schlee, W., Vanneste, S., Londero, A., Weisz, N., Kleijnung, T., Shekhawat, G. S., Elgoyhen, A. B., Song, J.-J., Andersson, G., Adhia, D., de Azevedo, A. A., Baguley, D. M., Biesinger, E., Binetti, A. C., Del Bo, L., Cederroth, C. R., Cima, R., Eggermont, J. J., ... Langguth, B. (2021). Tinnitus and tinnitus disorder: Theoretical and operational definitions (an international multidisciplinary proposal). *In Progress in Brain Research* (Vol. 260, pp. 1–25). <https://doi.org/10.1016/bs.pbr.2020.12.002>
- Eğilmez, O., Kalcıoğlu, M., ve Kokten, N. (2014). Tinnitusun psikosomatik değerlendirilmesinde kullanılan anket yöntemleri. *The Turkish Journal of Ear Nose and Throat*, 24(5), 303–310.
- Firik, T. (2023) Presbiakuziye bağlı oluşan tinnitusa sahip bireylerin işitme cihazı kullanımının tinnitus üzerindeki etkisi (Tez no. 816745). [Yüksek lisans tezi, Konya Karatay Üniversitesi].
- Güzel, B. (2023) Odyoloji kliniğine tinnitus şikayetiyle başvuran bireylerde geleneksel ve tamamlayıcı tıp (Getat) uygulamaları hakkındaki tutumlarının sosyodemografik değişkenlere göre incelenmesi (Tez no. 822991). [Yüksek Lisans tezi, İstanbul Medipol Üniversitesi].
- Kaya, A. (2023) Kronik tinnitüsü olan işitme kayıplı hastalarda diabetes mellitus varlığında tinnitus retraining therapy’nin (tinnitus yeniden eğitim terapisi) etkinliğinin araştırılması (Tez no. 808404). [Yüksek lisans tezi, Nevşehir Kapadokya Üniversitesi].
- Kleijnung, T., Peter, N., Schecklmann, M., ve Langguth, B. (2024). The Current State of Tinnitus Diagnosis and Treatment: a Multidisciplinary Expert Perspective. *Journal of the Association for Research in Otolaryngology*, 25(5), 413–425. <https://doi.org/10.1007/s10162-024-00960-3>
- Metin, O., ve Ünal, Ş. (2022). İçerik Analizi Tekniği: İletişim Bilimlerinde ve Sosyolojide Doktora Tezlerinde Kullanımı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22 (Özel Sayı 2), 273–294. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1227356>
- Öksüz, T. S. (2024) Tinnituslu bireylerde bedensel duyumları abartma düzeylerinin psikoakustik ve psikosomatik değerlendirme sonuçlarına etkisinin incelenmesi (Tez no. 877686). [Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi].
- Özbey-Yücel, Ü. (2021). Subjektif tinnituslu obez bireylerde diyet ve fiziksel aktivitenin tinnitus şiddeti ve yaşam kalitesi üzerine etkisi. *Anakara Üniversitesi*.
- Özbey-Yücel, Ü., Aydoğan, Z., Tokgoz-Yılmaz, S., Uçar, A., Ocak, E., ve Beton, S. (2021). The effects of diet and physical activity induced weight loss on the severity of tinnitus and quality of life: A randomized controlled trial. *Clinical Nutrition ESPEN*, 44, 159–165. <https://doi.org/10.1016/j.clnesp.2021.05.010>
- Özdiller, M. (2014). Tinnituslu hastalarda maskeleme tedavisinin etkinliğinin minnesota çok yönlü kişilik envanteri (MMPI) profilleriyle değerlendirilmesi. (Tez no. 398950). [Yüksek lisans tezi, İzmir Ege Üniversitesi].
- Park, H.-M., Jung, J., Kim, J.-K., ve Lee, Y.-J. (2022). Tinnitus and Its Association With Mental Health and Health-Related Quality of Life in an Older Population: A Nationwide Cross-Sectional Study. *Journal of Applied Gerontology*, 41(1), 181–186. <https://doi.org/10.1177/0733464820966512>
- Şahin Kamlı, G. İ. (2020) Subjektif tinnituslu bireylerin çok yönlü değerlendirilerek tinnitus yönetim protokolünün hazırlanması (Tez no. 617728). [Doktora tezi, Ankara Hacettepe Üniversitesi].
- Scherer, R. W., ve Formby, C. (2019). Effect of Tinnitus Retraining Therapy vs Standard of Care on Tinnitus-Related Quality of Life. *JAMA Otolaryngology–Head and Neck Surgery*, 145(7), 597. <https://doi.org/10.1001/jamaoto.2019.0821>
- Simoes, J. P., Daoud, E., Shabbir, M., Amanat, S., Assouly, K., Biswas, R., Casolani, C., Dode, A., Enzler, F., Jacquemin, L., Joergensen, M., Kok, T., Liyanage, N., Lourenco, M., Makani, P., Mehdi, M., Ramadhani, A. L., Riha, C., Santacruz, J. L., ... Genitsaridi, E. (2021). Multidisciplinary Tinnitus Research: Challenges and Future Directions From the Perspective of Early Stage Researchers. *Frontiers in Aging Neuroscience*, 13. <https://doi.org/10.3389/fnagi.2021.647285>
- Tepebaşı, N., ve Çekiç, Ş. (2022). Normal işiten tinnituslu bireylerde konuşma algısı, uzaysal algı ve işitme kalitesi. *Turkish Journal of Audiology and Hearing Research*, 5(2), 42–46. <https://doi.org/10.34034/tjah.1114456>
- Van Hoof, L., Kleijnung, T., Cardon, E., Van Rompaey, V., ve Peter, N. (2022). The correlation between tinnitus-specific and quality of life questionnaires to assess the impact on the quality of life in tinnitus patients. *Frontiers in Neurology*, 13. <https://doi.org/10.3389/fneur.2022.969978>
- Yazıcı, D. (2021) Subjektif tinnituslu hastalarda tinnitus derecesi ve engellilik düzeyi ile hematolojik parametrelerin ilişkisinin incelenmesi (Tez no. 692714). [Yüksek lisans tezi, Nevşehir Kapadokya Üniversitesi].
- Ye, T., Chen, K., Li, D., Yin, K., Li, Y., Long, J., ve Hui, L. (2023). Global research hot spot and trends in tinnitus treatment between 2000 and 2021: A bibliometric and visualized study. *Frontiers in Neurology*, 13. <https://doi.org/10.3389/fneur.2022.1085684>
- YÖK. (2024). Ulusal Tez Merkezi | Tarama Ekranları. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>
- Yücel, H. (2014) Statin grubu antihiperlipidemik ilaçların işitme fonksiyonları ve subjektif tinnitus üzerine etkisi (Tez no. 376794). [Tıpta uzmanlık tezi, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi].
- Zhou, F., Zhang, T., Jin, Y., Ma, Y., Xian, Z., Zeng, M., ve Yu, G. (2022). Worldwide Tinnitus Research: A Bibliometric Analysis of the Published Literature Between 2001 and 2020. *Frontiers in Neurology*, 13. <https://doi.org/10.3389/fneur.2022.828299>